

Přemýšlíme-li o Evropě, o tom, co Evropa je a co pro nás znamená, objevujeme, že Evropě jako tématu našeho přemýšlení je vlastní jakási unikavost. Zjišťujeme, že ani nevíme, jak před námi může stát Evropa jako fenomén. Vždyť jsme-li součástí její tradice, jejího duchovního prostoru, tvoří Evropa rámec veškerému našemu pohledu na svět. Abychom tedy mohli říci, co Evropa je, chybí nám, coby Evropanům, na jedné straně odstup od ní (máme-li vůbec tuto možnost), na druhé straně cítíme, že odstup by znamenal ztrátu porozumění pro jemné předivo vztahů, z nichž se Evropa skládá a neustále vyrůstá. Můžeme však říci, co Evropa obecně i v této dějinné chvíli pro nás znamená. Samozřejmě nikdy nelze zcela opustit otázku, co Evropa je, co je pro ni podstatné a co tvoří její základ. Snažíme-li se však podstatu a specifickou kulturního fenoménu Evropy určit, říkáme-li např., že je tvořen antikou, křesťanstvím, židovským myšlením a ještě mnohými dalšími vlivy navíc, vždy při podrobnějším pohledu zjišťujeme, že se noříme do spleti kultur a názorových tendencí často protichůdných a vzájemně se potírajících, jež navíc všechny chtějí, aby na ně bylo navazováno. Evropu krom toho formuje i setkávání s neevropskými pohledy na svět, v nichž je Evropa zpochybňována a které Evropa sama zpochybňuje. Důležité však je, aby nás zjištění, že nelze najít nějaký pevný základ, nevedlo k názorové libovůli či k úmyslné tvorbě myšlenkových konstrukcí, ale obrátilo pozornost na nás samotné, na náš vztah k této mnohoznačnosti. Jen díky nám totiž ona nesjednocená spleť tvoří jeden svět, svět Evropy. Evropa tedy není jen světadíl, ale svět sám ve smyslu určitého způsobu prožívání. (Tento existenciální pojem světa, chápající svět jako způsob rozumění bytí a věcem a zasazující svět do subjektu, je ovšem nutno brát jako metaforu. Přesněji řečeno, jde v těchto souvislostech o Evropu jako o určité prožívání světa.)

Historie Evropy jako určitého způsobu prožívání světa je především kulturní historií. Protože si tuto historii neustále přivlastňujeme a prožíváme ji osobně, jedná se o historii stále živou, což znamená historii obohacující, ale zároveň i ohrožující. Nikdy si totiž nemůžeme být jisti, zda znovu neožijí problémy zdánlivě již vyřešené či dokonce zapomenuté. Racionálně vzato lze sice ze spleti různých kultur a jejich historie vybrat vždy to, co považujeme za pozitivní a pro nás určující, přesto (nebo právě díky tomu) však mezi stopami této ideální historie vždy zůstávají oblasti nejasné a ohrožující. Nejrůznější excesy tak nejsou evropské kulturní tradici něčím vnějším, čímsi barbarským, ale něčím hluboce vlastním. Nejsou dokonce ani pouze přechodným, historickým omylem, jenž je bez možnosti opakování. V tomto smyslu je, v důsledku přítomné nejistoty, Evropa neustále v krizi. Nejedná se však o krizi jako symptom nějakého přechodně destruktivního procesu (jímž je např. hospodářská krize či krize v průběhu nemoci), ale spíše o permanentní střet různých možností, díky kterému se neustále otevírá pros-

If we think about Europe, about what it is and what it means to us, we come to a conclusion that Europe as a theme somewhat eludes us. We find we do not know how to conceive of Europe as a phenomenon. Since we are part of its tradition, its spiritual space, Europe is a framework of our view of the world as such. Thus to be able to say what Europe is, we, Europeans, on the one hand lack the necessary distance from it (if it is achievable at all), on the other hand we feel that this distance could result in a loss of understanding of the fine skein of relations that Europe consists of and stems from. We can, however, say what Europe in general and Europe at this point of history means to us. We can never avoid the question what Europe is, what is essential to it and what forms its basis. Trying to define the essence and specificity of the cultural phenomenon of Europe we, for example, say that it is moulded by Antiquity, Christianity, Jewish thinking, and many other influences. In a more detailed examination, however, we must discover that we are plunging into a mixture of cultures and tendencies of opinions, often adverse and incompatible, which, moreover, all ask to be continued. Besides, Europe is also formed by encounters with non-European views of the world, in which Europe is questioned and which, in turn, Europe itself questions. Coming to a conclusion that no firm basis can be established, we must not, however, be led to arbitrary views or deliberate constructions, but we should turn the attention to ourselves, to our relation to this ambiguity. It is in fact thanks to us that this heterogeneous mixture forms one world, the world of Europe. Thus Europe is not only a continent, but the world itself in the sense of a certain way of experiencing it. (This existential view of the world, which conceives of the world as understanding being and objects and integrating the world into the subject, must of course be understood as a metaphor. To put it more precisely, Europe should thus be conceived of as a certain kind of experience of the world).

The history of Europe as a certain way of experiencing the world is above all the cultural history. As we continue appropriating this history and experiencing it personally, it keeps being alive, which means it is an enriching history, but it is also threatening. We can never be sure if the seemingly resolved, or even forgotten problems might not come alive again. In a rational attitude, we can always choose from the mixture of various cultures and their history what we consider positive and determining for us, but yet (or perhaps just because of it) this ideal history always comprises unclear and threatening areas. The various excesses thus may not be something exterior, or even barbaric in relation to European cultural tradition, but something very innate to it. And such excesses do not merely represent a temporary historical error which cannot be repeated. In this sense, Europe keeps going through crises precisely because of the present

tor pro historické dění. Proto se musíme stále soustředit na to, co je podstatné, na čem závisí náš další osud. Jsme nuceni usilovat nejen o pouhé zachování života, ale musíme hledat i to, co našemu osudu dává smysl. Krize tak dodává dynamiku nejednotné evropské tradici a nutí nás klást si závažné otázky.

Zjišťujeme, že podstatu Evropy nelze ztotožnit s nějakou společnou kulturní tradicí nebo se souvislostí různých tradic, ale že je nutno hledat ji v nás samotných, že souvisí s naším rozhodnutím vyznat se ve světě, v různosti kulturních odkazů i v sobě samém. Evropa, tak jak jí rozumíme, je tedy vždy v nějakém smyslu subjektivní. Nikdy se však nejedná o pouhou osobní libovůli. Subjektivní stránka Evropy je spíše odkazem na fakt, že právě Evropa je místem, kde vzniká svobodný subjekt. V Evropě člověk vychází z předem daných mezí, otevírá se světu a sám se snaží nahlédnout do struktury přírody či společnosti. Opuštění daného a v jistém smyslu bezpečného rámce je nutnou podmínkou pro vznik svobodného subjektu. Svobodný subjekt vnitřně tvořící podstatu Evropy je ovšem zodpovědný i za její problémy. Odstup od dosavadních jistot je aktem reflexe, rozhovorem se sebou samým. Zároveň však z toho plyne velká odpovědnost a riziko, neboť tento dialog slouží pouze konstituci subjektu. Reflexe nemá jiný předem stanovený cíl než zkoumání daných jistot. Nelze tedy zaručit, že dřívější jistoty nebudou zničeny (tak došlo k rozbití světa mýtu, v němž existovaly odpovědi na všechny důležité životní otázky, či ke ztrátě víry jako srozumitelné životní osy). Reflexe navíc nemá možnost nějaké vnější korekce, nedokáže určit, jak daleko sahají hranice její vlastní jistoty ani odlišit, nakolik je smíšená s nahodilým a nerozumným míněním. Z tohoto důvodu je snaha konstitovat subjekt a nahlédnout do struktury věcí a dění odvážným činem. Aktem, jenž vede ke svobodě, ale nutí člověka přijmout i porážku a bloudění (život v krizi). To vše ukazuje nesamozřejmost činu, jenž konstitoval Evropu - svět, který se stal výtvozem i úkolem svobodných lidí.

Kamil Nábělek

insecurity. It is not, however, a crisis which is a symptom of some transitory destructive process (such as an economic crisis or a crisis in the course of an illness), but rather a permanent conflict of diverse possibilities, thanks to which the space for historical action is always open. This is why we must continually focus on what is essential, what our further fate depends on. Not only must we strive for the mere preservation of life, but we must also search for what gives meaning to our existence. The crisis adds dynamism to the heterogeneous European tradition and makes us ask important questions.

Thus we find that the essence of Europe cannot be identified with a common cultural tradition or links among various traditions, but that it is necessary to search for it in ourselves, that it is related to our determination to try to find our bearings in this world, in the variety of cultural legacies and in our own selves. Europe as we conceive of it is always subjective in a sense. But this subjectivity is never personally arbitrary. The subjective aspect of Europe rather points to the fact that Europe is the place where a free subject comes into existence. In Europe, one takes into account the given limitations, opens oneself to the world and tries to examine the structures of nature and society. The necessary condition for the rise of the free subject is the abandoning of the given and relatively secure framework. As a free subject, however, forms the inner essence of Europe, it must also be responsible for Europe's problems. To distance oneself from the hitherto existing securities is an act of reflection, a dialogue with one's self. But it involves great responsibility and risk, for this dialogue only serves the constitution of the subject. The reflection has no other intended objective than an examination of the given securities. Thus it is not possible to guarantee that the former securities might not be destroyed (this is how the world of myth was destroyed, in which answers to all vital questions existed; or how belief as a comprehensible axis of life was lost). Moreover, reflection has no possibility of any external correction, it cannot define how far the confines of its own security reach, nor determine the extent to which it is mixed with the incidental and insensible opinions. For this reason, to try to constitute the subject and examine the structure of objects and action is a courageous act. An act which leads to freedom, but which also makes one accept defeat and an occasional loss of one's way (a life in crisis). All this demonstrates that the action which constituted Europe as a world that became both the creation and assignment of free people, is not self-evident.

Kamil Nábělek